

Ιερά Μητρόπολη Πάφου
Γραφείο κατά των αιρέσεων

Περί επιτάφιου θρήνου και εγκωμίων της Παναγίας. Είναι στην Παράδοσή μας;

Εν Πάφω την 8η Αυγούστου 2024
του αγίου Αιμιλιανού του ομολογητού, επισκόπου Κυζίκου
Γραφείο κατά των αιρέσεων

*“Η Μ.Εκκλησία κατακρίνουσα πᾶν ὄ,τι καινοφανές καὶ κακόζηλον,
ἔστω καὶ γινόμενον πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου,
ἀποδοκιμάζει ταῦτα ἐπίσημως καὶ ἀπαγορεύει μάλιστα αὐστηρῶς”*

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί σε κατά τόπους ενορίες μία ανάρμωση προσθήκη στο τυπικό της Εκκλησίας μας “προς πλείοντα τάχα δόξαν”¹ και τιμή της Υπεραγίας ημών Θεοτόκου. Η αντικανονική αυτή αλλαγή ἐγκείται στο γεγονός της τέλεσης “επιτάφιου θρήνου της Παναγίας” προς μίμηση της ακολουθίας του επιταφίου του Μ.Σαββάτου.

Αν και μπορεί να φαίνεται ότι με τα εγκώμια, δίνουμε μεγαλύτερη τιμή στην Παναγία μας, οφείλουμε να έχουμε την ταπείνωση να ακολουθούμε την Παράδοση και τη λειτουργική τάξη της Εκκλησίας μας, όπως ακριβώς την παραλάβαμε, εφόσον πιστεύουμε ότι οι θείοι Πατέρες “τα πάντα καλῶς διατάξάμενοι”². Τα εγκώμια, μας έχουν παραδοθεί μόνο προς τιμή του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού.

Άλλωστε, ο “επιτάφιος θρήνος” με τα “εγκώμια της Παναγίας” δεν βρίσκονται σε κανένα επίσημο λειτουργικό βιβλίο που χρησιμοποιούμε στις εκκλησίες μας. Η τάξη της ακολουθίας είναι καθορισμένη όπως αυτή φαίνεται στο μηναίο του Αυγούστου και στο βιβλίο “Τάξις ιερών ακολουθιών”³ της Εκκλησίας Κύπρου, όπου κανένα από τα δύο δεν περιέχει “επιτάφιο θρήνο”.

Κάνοντας μία σύντομη ιστορική αναδρομή στο τυπικό της ημέρας σε άλλες τοπικές Εκκλησίες, θα εντοπίσουμε πως εγκώμια κατ’εξαίρεση ψάλλονται μόνο στο πατριαρχείο Ιεροσολύμων και συγκεκριμένα στην Γεθσημανή όπου βρίσκεται και ο τάφος της Παναγίας. Δηλαδή κατ’όμοιο τρόπο, όπως γίνονται και άλλες ειδικές

1 ΤΜΕ Κωνσταντινουπόλεως 1988, σελίδα 318

2 Συναξάριον αγίας και Μ.Πέμπτης

3 imraphou.org/typikai-diataxeis

ακολουθίες μόνο σε ορισμένο τόπο για συγκεκριμένο λόγο, όπως είναι η ακολουθία της αφής Αγίου Φωτός, του Αγίου Μύρου στο πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, οι προεόρτιες ακολουθίες του αγίου Δημητρίου στο ναό του στην Θεσσαλονίκη κτλ.

Αντιθέτως, το τυπικό που ακολουθεί η Εκκλησία της Κύπρου είναι το “Τυπικόν της του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας” γνωστό ως ΤΜΕ, που έχει ισχύ μέχρι τις μέρες μας. Στο τυπικό της ΙΕ’ Αυγούστου, η σχετική 4η σημείωση για τα εγκώμια αναφέρει χαρακτηριστικά: “Εὐθύς μετὰ τὴν Καταβασίαν τῆς 9’ συνειθίζεται ἑνιαχοῦ, ὅπου πανηγυρίζεται ἡ ἑορτὴ αὐτῆ μεγαλοπρεπῶς, πρὸς πλείονα τάχα δόξαν καὶ τιμὴν τῆς Θεοτόκου, ἵνα ψάλλωνται τὰ λεγόμενα ἐγκώμια τῆς Παναγίας, κατὰ μίμησιν τῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τῶν ψαλλομένων ἐν τῷ Ὁρθρῷ τοῦ Μ. Σαββάτου. Ἡ Μ.Εκκλησία κατακρίνουσα πᾶν ὅ,τι καινοφανές καὶ κακόζηλον, ἔστω καὶ γινόμενον πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, ἀποδοκιμάζει ταῦτα ἐπισήμως καὶ ἀπαγορεύει μάλιστα αὐστηρῶς.”⁴

Στον ελλαδικό χώρο τα εγκώμια προς τιμή της Θεοτόκου, πρωτοεμφανίστηκαν σε Κυκλαδίτικα νησιά, γεγονός που ανάγκασε την Εκκλησία της Ελλάδος να εκδώσει σχετική εγκύκλιο το 1865 και να απαγορεύσει αυτή την ακολουθία ως ασυνήθης “καὶ πάντη ξένη εἰς τὴν καθ’ ὅλου ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν”⁵

Ας διατηρήσουμε λοιπόν, και να μη μεταβάλλουμε κατά την εκκοσμιευμένη τάση της εποχής μας, τα παραδιδόμενα, συνεχίζοντας να τιμούμε τους αγίους, την Παναγία και τον Κύριό μας, όπως ακριβώς μας παραδόθηκε μακριά από νεωτερισμούς είτε αυτοί φαίνονται ευσεβείς είτε όχι.

Την ΙΕ’ Αυγούστου εορτάζουμε την Μετάστασιν της Θεομήτορος, και όπως ψάλλουμε “ἐν τῇ Κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπες Θεοτόκε”⁶ – προς τι ο θρήνος εν τω τάφω; “Ὅτε ἐξεδήμησας Θεοτόκε Παρθένε, ... σύμπας ὁ θεῖος τῶν Ἀποστόλων χορός, ... το θεοδόχον σου

4 ΤΜΕ Κωνσταντινουπόλεως 1988, σελίδα 318

5 Εγκύκλιος 185.

Αριθ. Πρωτ. 4319. — Εν Αθήναις, την 21 Απριλίου 1865.

Περὶ ἀπαγορεύσεως Ἐπιταφίου ὕμνου εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Πρὸς τοὺς κατὰ τὸ Κράτος Σεβ. Ἱεράρχας.

Προ τινων ὀλίγων ἑνιαυτῶν ἐπληροφορήθη ἡ Σύνοδος, ὅτι ἐν τισι τῶν Κυκλάδων Νήσων παρεισαχθεῖσα ἐψάλλετο κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῇ 15 Αὐγούστου ἀκολουθία Ἐπιταφίου ὕμνου κατὰ μίμησιν τῆς κατὰ τὴν νύκτα τῆς ἀγίας καὶ Μεγάλης Παρασκευῆς ψαλλομένης· καὶ ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη ἀκολουθία εἶναι ἀσυνήθης καὶ πάντη ξένη εἰς τὴν καθ’ ὅλου ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, μήτε ἐγκεκριμένη, μηδ’ ἀνεγνωρισμένη πούποτε, ἡ Σύνοδος ἀπηγόρευεν αὐτήν, παραγγείλασα τὰ δέοντα πρὸς τοὺς ἀρμοδίους Ἱεράρχας. Ἐπειδὴ δ’ ἐπ’ ἐσχάτων ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Σ. Ἐπισκόπου Καρυστίας εἰς φυλλάδιον τοιοῦτος Ἐπιτάφιος ὕμνος εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, καὶ ἐπειδὴ τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῆ παρά τινος, ὅτι ἡ Σύνοδος παραδέχεται καὶ ἐπιδοκιμάζει τὸ ὡς εἴρηται ξένον τοῦτο ἔθιμον, διὰ τοῦτο ἀναγγέλλουσα τοῦτο πρὸς ὑμᾶς, ἐντέλλεται ὑμῖν, ἵνα μὴ ἐπιτρέψητε τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὴν καθ’ ὑμᾶς Ποιμαντορίαν, καὶ ἐάν που τυχόν παρειέφησε, νὰ ἐμποδίσητε τὴν περαιτέρω χρῆσιν αὐτοῦ. Ἡ Ἐκκλησία ἐκάνονισεν ἀνεκαθεν τὰς ἱεράς ἀκολουθίας τοῦ ὅλου ἑνιαυτοῦ, καὶ κατασκευαστικώτατά εἰσι τὰ εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ψαλλόμενα ἄσματα, οὐδὲ ἀνάγκη ἐτέρων ὑπάρχει, καὶ κατὰ βούλησιν ἐκάστου πεπονημένων.

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΘΕΟΦΙΛΟΣ Πρόεδρος † Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ καὶ ΣΠΑΡΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ † Ο ΝΑΞΟΥ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ Ὁ Γραμματεὺς Κύριλλος Χαιρωνίδης

6 Απολυτίκιο της Εορτής

σῶμα κηδεύσαντες, ἔχαιρον πανύμνητε.”⁷ Χαρά και αγαλλίασις λοιπόν, αν είχαμε κηδεία θα είχαμε και νηστεία. Κάτι τέτοιο μπορεί να ομοιάσει με την αιρετική θεώρηση των πραγμάτων, όπως δηλαδή το αντιλαμβάνονται οι παπικοί, την εμμονή σε έναν αδικαιολόγητο θρήνο αγνοώντας την Χαρά της Αναστάσεως, ήθος που είναι εντελώς ξένο ως προς την Ορθόδοξη πνευματική ζωή.

“Πανηγυριζέτωσαν οί θεόφρονες”⁸ λοιπόν εν κατανύξει και σεμνοπρεπώς, απέχοντας από κάθε τι το ξένο ως προς την πατερική Παράδοση της Εκκλησίας μας. Μόνον έτσι θα εορτάσουμε ασφαλώς και ορθοδόξως τις εορτές της Εκκλησίας μας.

Εκ του Γραφείου κατά των αιρέσεων
της Ιεράς Μητροπόλεως Πάφου

---

7 Δοξαστικό αποστίχων της Εορτής

8 Η ακροστιχίς του πρώτου κανόνα της Εορτής